

dr hab. prof. UKEN Czesław P. Kłak

Kraków, dnia 12 października 2023 r.

Instytut Prawa, Ekonomii i Administracji

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Recenzja osiągnięć naukowych i aktywności naukowej dra Mirosława Lisieckiego w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego

1. Uwagi ogólne. Przedmiot i kryteria oceny

Uchwałą nr 227/XI/2022 z dnia 14 listopada 2022 r. Rada Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu Jagiellońskiego w sprawie powołania Komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr Mirosławowi Lisieckiemu w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne zostałem wyznaczony recenzentem w w/w postępowaniu (§ 1), będąc członkiem Komisji wyznaczonym przez Radę Doskonałości Naukowej (pismo Rady Doskonałości Naukowej z dnia 27 września 2022 r., znak DRKN.ZS.400.52.2022).

Stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która: posiada stopień doktora (art. 219 ust. 1 pkt 1), posiada w dorobku osiągnięcia naukowe lub artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej (art. 219 ust. 1 pkt 2) oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej (art. 219 ust. 1 pkt 3).

Zgodnie z art. 221 ust. 8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce /tekst jedn. Dz. U. 2023, poz. 742 z późn. zm., dalej: ustawa/ recenzenci oceniają, czy osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy i przygotowują recenzję.

Literalnie ustawa zobowiązuje recenzenta do oceny wyłącznie (jedyne) osiągnięć naukowych Habilitanta w zakresie, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy, ale zdaniem recenzenta niezbędne jest również dokonanie – w ramach recenzji – oceny Jego aktywności naukowej z punktu widzenia wymogu, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy, dopiero bowiem uwzględnienie obu wskazanych elementów oceny – osiągnięcia naukowego i aktywności naukowej – pozwala na sformułowanie całościowego i rzetelnego wniosku dotyczącego spełnienia przez Habilitanta warunków nadania stopnia doktora habilitowanego.

Przyjęta wykładnia koresponduje z brzmieniem art. 220 ust. 2 pkt 1 ustawy. Przepis ten zobowiązuje osobę ubiegającą się o nadanie stopnia doktora habilitowanego do zawarcia we wniosku o wszczęcie postępowania w tej sprawie „opisu kariery zawodowej”. Zakładając racjonalność ustawodawcy należy uznać, że wymóg ten został sformułowany w celu dokonania oceny nie tylko w zakresie, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy, ale również w zakresie, o którym stanowi art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy, dopiero bowiem taka ocena może być uznana za całościową i rzetelną. Wyrazem tej oceny jest recenzja, o której mowa w art. 221 ust. 8 ustawy, która powinna odnosić się do wszystkich warunków (wymogów) uzyskania stopnia doktora habilitowanego. Taka jest jej istota i rola.

Trafnie w powyższym z tym Rada Doskonałości Naukowej przyjęła, że Habilitant w autoreferacie powinien przedstawić opis aktywności naukowej albo artystycznej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej, wraz z kopiami dokumentów potwierdzającymi określone osiągnięcia, w szczególności dotyczących staży naukowych, grantów, publikacji powstałych w wyniku prowadzenia badań w więcej niż jednej jednostce naukowej oprócz wykazu osiągnięć naukowych /[Rada Doskonałości Naukowej \(rdn.gov.pl\)](http://Rada.Doskonałości.Naukowej.rdn.gov.pl)/. Informacja we wskazanym zakresie pozwala na weryfikację, czy Habilitant spełnia wymogi w zakresie, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy. Ocena dorobku w zakresie aktywności naukowej nie może być wyłączona z zakresu recenzji w postępowaniu w sprawie o nadanie stopnia doktora habilitowanego, czyniłoby ją bowiem z gruntu niepełną, pozostając w sprzeczności z jej istotą i znaczeniem w ramach tego postępowania.

Recenzent dostrzega, że publikacji wydanej przez Radę Doskonałości Naukowej w 2022 r., zatytułowanej: *Recenzje w postępowaniach o awans naukowy. Poradnik* (wersja elektroniczna na stronie internetowej Rady Doskonałości Naukowej) wskazano, iż brak jest podstaw, by recenzenci formułując ostateczną konkluzję swoich opinii mogli brać pod uwagę inne aspekty, niż te, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy. Zgodnie z tym stanowiskiem, na przedmiotową opinię nie powinna wpływać ocena, czy osoba ubiegająca się o nadanie stopnia doktora habilitowanego wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej, jak i ocena osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych, czy też popularyzujących naukę (s. 12). W piśmiennictwie trafnie wskazano, że powierzenie recenzentom oceny osiągnięć naukowych, z pominięciem innych określonych w przepisach ustawy materialnoprawnych wymogów nadania stopnia doktora habilitowanego, „jest

niezrozumiale” /T. Jędrzejewski, [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. J. Woźnicki, Warszawa 2019, teza 8 do art. 221/. W piśmiennictwie wskazano również, że przedmiotem recenzji w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego jest także aktywność naukowa Habilitanta, o której mowa w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy /P. Grzebyk, *Warunki uzyskania stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie nauki prawne*, ”Państwo i Prawo” 2022, nr 5, s. 79 i n./.

Podzielając ten punkt widzenia recenzent jest zdania, że wykładnia art. 221 ust. 8 ustawy nie może poprzestać na wykładni literalnej, zaś uwzględnienie wyników wykładni systemowej i funkcjonalnej skłania do wniosku, że recenzja w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego powinna odnosić się także do wymogu, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy. Przyjęcie takiej wykładni wpisuje się w istotę i rolę recenzenta w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego, będącą pochodną istoty i roli recenzji w tym postępowaniu. Co istotne, z umowy o dzieło – zawartej pomiędzy Uniwersytetem Jagiellońskim w Krakowie a recenzentem – jednoznacznie wynika, że recenzent zobowiązany jest do oceny, czy osiągnięcia naukowe Habilitanta odpowiadają wymaganiom określonym nie tylko w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy, ale również wskazanym w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy (§ 1 ust. 1 w/w umowy).

Oczywiście recenzent nie może tracić z pola widzenia wymogu, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 1 ustawy – posiadanie stopnia doktora. Jest to wymóg formalny. Brak takiego stopnia czyni bowiem bezprzedmiotowym sporządzenie recenzji w postępowaniu w sprawie o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Sporządzenie recenzji – w przypadku braku spełnienia wskazanego wymogu – miałyby się z celem, ocena spełnienia wymogów merytorycznych (art. 219 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy) ma bowiem sens dopiero wtedy, gdy spełniony jest wymóg formalny. Przystępując do dokonania oceny i sporządzenia recenzji recenzent stwierdził, że Habilitant spełnia wymóg, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 1 ustawy, co umożliwia dalsze procedowanie jego wniosku i przygotowanie recenzji, posiada bowiem stopień doktora nauk prawnych, nadany uchwałą Rady Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 8 grudnia 2000 r. (temat rozprawy: *Sprawcy i ofiary zabójstw homoseksualnych. Studium kryminologiczne*).

Uwzględniając powyższe uwagi recenzent dokonał oceny zarówno osiągnięć naukowych Habilitanta (art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy), jak również w zakresie Jego aktywności naukowej, o której mowa art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy. W oparciu o tak przeprowadzoną ocenę recenzent sformułował wniosek końcowy.

2. Ocena osiągnięć naukowych (art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy)

Ocena osiągnięć naukowych Habilitanta udzielić ma odpowiedzi na pytanie, czy posiada On w dorobku takie osiągnięcie (osiągnięcia) naukowe, które stanowią znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny. Ustawa określa przy tym (art. 219 ust. 1 pkt 2), że za takie osiągnięcie może być uznana:

- a) 1 monografia naukowa wydana przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub
- b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub
- c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;

W przypadku dra Mirosława Lisieckiego ocena odnosi się do wkładu w rozwój dyscypliny nauki prawne. Z tego względu nie znajduje w tym przypadku zastosowania art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. c. Habilitant wskazał w swym wniosku (w autoreferacie) – w omówieniu osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. ustawy – monografię pt. „*Metodyka okazania. Studium procesowo-kryminalistyczne*” (Wydawnictwo „Dom Organizatora”, Toruń 2021). W/w monografia wydana została przez przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie (2021 r.) było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a ustawy, co oznacza że spełniony został wymóg formalny, o którym mowa 219 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy.

Habilitant nie wskazał innego osiągnięcia, o którym mowa w ustawie, tj. cyklu powiązanych tematycznie artykułów naukowych, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy. Ocena odnosi się zatem do monografii naukowej, o której mowa powyżej. Z punktu widzenia ustawy wystarczające jest, że Habilitant spełni jeden z wymogów, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Monografia „*Metodyka okazania. Studium procesowo-kryminalistyczne*” (ss. 785) dotyczy materii, która dotąd nie została poddana rzetelnej i całościowej analizie naukowej w polskim piśmiennictwie. Habilitant trafnie zidentyfikował problem naukowy, co do zasady

prawidłowo określił zagadnienia szczegółowe, co znalazło swe odzwierciedlenie w układzie (strukturze) jego monografii. Jej podział na rozdziały (3) koresponduje z tytułem, tj. materia poszczególnych rozdziałów mieści się w zakresie przedmiotowym monografii, determinowanym jej tytułem, choć zauważyć należy, iż rozdział II wprost odnosi się do problematyki tytułowej („*metodyka*”), choć nie na zasadzie wyłączności, pozostałe zaś ewolucji identyfikacji człowieka na podstawie śladów pamięciowych w odniesieniu do instytucji okazania (rozdział I) oraz wartości diagnostycznej parady identyfikacyjnej okazania (rozdział III). Czytelniej byłoby, gdyby Habilitant w I rozdziale wyjaśnił kwestie terminologiczne (czego zabrakło), a następnie dopiero przedstawił ewolucję instytucji okazania. Odnosnie zaś podstaw prawnych okazania (rozdział II, pkt 1) powinny być one omówione wraz z innymi kwestiami proceduralnymi w osobnym rozdziale, a nie łącznie z kwestiami metodycznymi. Habilitant w jednym rozdziale – w rozdziale II – połączył różne materie, co nie jest rozwiązaniem trafnym.

Habilitant wykorzystał imponującą literaturę (1667 pozycji bibliograficznych), jak również sięgnął do trafnie dobranego orzecznictwa. Wykazał się przy tym umiejętnością samodzielnej i krytycznej analizy źródeł, ich prawidłowego cytowania oraz argumentacji prawniczej, z odwołaniem do cytowanych pozycji bibliograficznych.

Wstęp – niestety – jest nazbyt krótki (s. 17-21). Nie wskazano w nim ani hipotezy (hipotez) badawczych, ani też metod, w oparciu o które przeprowadzone zostaną rozważania. Nie określono także ram badawczych. To istotny mankament, wstęp nie spełnia bowiem swoje roli, będąc w rzeczywistości wprowadzeniem historycznym z elementami uwag ogólnych, dotyczących zasady uczciwego (rzetelnego) procesu karnego i dowodzenia w jego ramach. Możliwe jest ustalenie, jaki problem badawczy jest przedmiotem rozważań Habilitanta i jakie formułuje w tym zakresie hipotezy (tezy), ale dopiero po lekturze całej monografii. To istotnie utrudnia jej percepcję.

Rozdział I ma w dużej mierze charakter historyczny. Wywody historyczne – rzetelnie udokumentowane – mają charakter odtwórczy. Niczego nie wnoszą do nauk prawnych. Są dobrze, wręcz drobiazgowo, udokumentowane. Rodzi się pytanie o zasadność tak szczegółowego wprowadzenia historycznego (łącznie 195 stron). Zabrakło wniosków wynikających z tych rozważań. Habilitant nie wskazał, jakie znaczenie mają jego rozważania z punktu widzenia rozwiązania problemu naukowego, którym się zajmuje.

Wyraźny jest brak rozdziału wprowadzającego, w którym znalazły się np. rozważania konstytucyjne. Habilitant w ogóle nie dostrzegł tej problematyki, a interesujące jest – biorąc

pod uwagę przedmiot jego rozważań – jakie są konstytucyjne ramy przeprowadzenia okazania, jakie granice wynikają dla tej czynności procesowo-kryminalistycznej z ustawy zasadniczej. Mimo bardzo dużej objętości recenzowanej monografii materia ta nie została poruszona.

Rozdział II zatytułowany „*Metodyka, zasady i uwarunkowania prawne*” (s. 197-466) obejmuje, jak już wskazano, różne zagadnienia – procesowe i kryminalistyczne. Materia procesowa powinna być omówiona osobno, a kryminalistyczna osobno. Tak byłoby przejrzysiej. Rozważania dotyczące aspektów prawnych, z odwołaniem do bogatej literatury, są rzetelne naukowo, charakteryzują się krytycznym podejściem do literatury przedmiotu, ale ich wartość naukowa jest niewielka. Habilitant w tej materii nie wnosi niczego nowego do nauk prawnych, jego wywody są w przeważającej mierze odtwórcze.

Rozdział III jest bardzo wartościowy naukowo. Rozważania w tym zakresie cechują się oryginalnością. Autor przeprowadził badania, które pozwoliły mu na sformułowanie dobrze uzasadnionych wniosków. Wykorzystał przy tym bogatą literaturę przedmiotu, także zagraniczną. Opracowana przez niego metodologia ekspertyzy badania wartości diagnostycznej parady identyfikacyjnej okazania ma charakter twórczy, oparta jest na prawidłowych założeniach, a wnioski są powiązane z przeprowadzonymi badaniami.

Recenzowana monografia wykracza poza dyscyplinę nauki prawne, odnosząc się m.in. do dorobku psychologii. Habilitant wykazał się umiejętnością wykorzystania wiedzy z innych obszarów niż nauki prawne, w tym odniesienia dorobku innych nauk do analizowanych zagadnień. Dzięki temu ma ona charakter interdyscyplinarny. Nie można jednak uznać, jak wskazał Habilitant w autoreferacie, że jego praca jest „*wynikiem kompleksowych interdyscyplinarnych badań w obszarze psychologii zeznań*” (s. 2). Twierdzenie to znajduje się także we Wstępie (s. 20). Jest to twierdzenie zbyt daleko idące, nie znajdujące odzwierciedlenia w przeprowadzonych rozważaniach. Ich charakter i zakres nie pozwalają na uznanie, że w tym zakresie przeprowadzono „*kompleksowe badania*”. W istocie takie badania przeprowadzono w zakresie niezbędnym z punktu widzenia przedmiotu rozważań – w odniesieniu do okazania, co jest wystarczające. Monografia Habilitanta nie dotyczy bowiem psychologii zeznań, ani też nie obejmuje swym zakresem wszystkich przypadków (możliwości) identyfikowania człowieka za pomocą śladów pamięciowych.

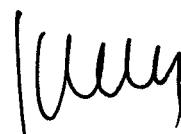
Podsumowanie rozważań Habilitanta zawarte jest w zakończeniu (s. 683-687). Ma ono charakter opisowy. W istocie jest to streszczenie poszczególnych rozdziałów, z jednoczesnym powieleniem uwag w nich zawartych. Brakuje syntetycznie ujętych wniosków odnoszących się

do całości rozważań. Habilitant skoncentrował się na opisaniu wniosków wynikających z rozważań zawartych w rozdziale III. W zakończeniu nie powinno się jednak powielać rozważań z części merytorycznej, lecz wskazać problemowo na to, co z nich wynika.

Recenzowana monografia jest dziełem oryginalnym, o czym przesądza jej rozdział III. Ma charakter interdyscyplinarny. Najcenniejszą jej częścią są rozważania dotyczące autorskiej metodyki okazania, którą stworzył Habilitant, w odniesieniu do mierników bezstronności parady identyfikacyjnej okazania. W istocie to one przesądzają o jej walorze naukowym i to one, ze względu na przeprowadzone badania, stanowią wkład w rozwój kryminalistyki, a finalnie – nauk prawnych. Rozważania prawne nie wnoszą niczego nowego do nauk prawnych, mają w dużej mierze charakter podręcznikowy, komentarzowy. Gdyby poprzestać jedynie na nich monografia nie spełniałaby wymogów rozprawy habilitacyjnej. Habilitant przeprowadził jednak wskazane badania, na ich podstawie sformułował prawidłowe wnioski – korespondującego z charakter i zakresem badań i to one przesądzają o wartości naukowej jego rozprawy.

Podsumowując stwierdzam, że recenzowana rozprawa jest znaczącym wkładem Habilitanta w rozwój dyscypliny nauki prawne w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Ponieważ Habilitant nie wskazał innego osiągnięcia naukowego, w tym cyklu powiązanych tematycznie artykułów naukowych, recenzent nie jest zobowiązany do dokonania oceny pozostałego dorobku naukowego osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego z punktu widzenia art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy. Warto jednak odnotować, że habilitant opublikował 30 rozdziałów w monografiach naukowych, 60 artykułów w polskich czasopismach naukowych oraz 2 artykuły w zagranicznych periodykach naukowych. Zostały one dołączone do wniosku habilitacyjnego. Stwierdzić należy, że Habilitant posiada bogaty dorobek piśmienniczy, dotyczący istotnych zagadnień z zakresu kryminalistyki, prawa karnego procesowego, prawa policyjnego, kryminologii, jak również prawa karnego materialnego. Wszystkie publikacje są bardzo rzetelne naukowo, oparte na adekwatnej literaturze przedmiotu, która poddana została krytycznej analizie. Habilitant wykazał się umiejętnością prowadzenia wartościowych rozważań naukowych, trafnie identyfikuje problemy wymagające analizy, a sformułowane przez niego wnioski są trafne, dobrze uzasadnione.

3. Ocena aktywności naukowej w więcej niż jednej uczelni, w szczególności zagranicznej

Habilitant pracował w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie (obecnie Akademia Policji w Szczytnie) w okresie od 1 maja 1995 r. do 30 września 2003 r., jak również w Prywatnej Wyższej Szkole Zawodowej w Giżycku (1 października 2003 r. do 31 grudnia 2009 r.), Niepaństwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Białymstoku (1 października 2010 r. do 30 czerwca 2012 r.), a od 2001 r. do chwili obecnej jest zatrudniony na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Prowadził także – w ramach umowy zlecenia – zajęcia na Uniwersytecie Warszawskim i w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie. Brał udział w konferencjach naukowych (łącznie w 59), w tym był ich organizatorem lub współorganizatorem, realizował zadania w ramach projektów badawczych, w tym o charakterze międzynarodowym. Podkreślić należy, że Habilitant współpracował naukowo przy realizacji projektu badawczego z uczelnią zagraniczną – z Uniwersytetem Mikołaja Romera (MRU) w Wilnie. Należy zatem uznać, że Habilitant spełnia warunek, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy, Jego aktywność we wskazanym obszarze należy bowiem uznać za istotną, uwzględniając jej przejawy, zakres, jak również charakter realizowanych przedsięwzięć.

4. Wniosek końcowy

Doktor Mirosław Lisiecki spełnia wymóg, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce /tekst jedn. Dz. U. 2023, poz. 742 z późn. zm., dalej: ustawa/, tj. posiada w dorobku osiągnięcie naukowe, stanowiące znaczny wkład w rozwój nauk prawnych. Takim osiągnięciem jest jego monografia nt. „*Metodyka okazania. Studium procesowo-kryminalistyczne*” (Toruń 2021), wskazana przez Habilitanta jako „*osiągnięcie naukowe*”. Spełnia On również wymóg, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 3 tej ustawy, tj. wykazał się istotną aktywnością naukową w więcej niż jednej uczelni. Tym samym Habilitant spełnia warunki wymagane przez ustawę od kandydatów ubiegających się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

